

Válassza prémium hibrid modelljeinket és válogasson készletes ajánlatainkból nagy árelőnnyel!

 | SZEGED Dorozsmai út 9. | www.lexusszeged.hu | Telefon: 06 62 200 367

Írja be a keresendő szöveg

szeged.hu

Menü

Október 12. hétfő, Miksa

• [Rovatok](#)

- [Szegeden Szeged300 Kék hírek](#)
[Ziccer Művház](#)
[Túl a városon Színes](#)

- [Képriport](#)
- [Szeged TV](#)
- [Szegedi Tükör](#)
- [Városunkról](#)

◦ [Szegedieknek](#)

[E-ügyintézés](#) [E-közgyűlés](#) [Fejlesztéseink](#) [Gépjármű elszállítás](#)

Turistáknak

[Látnivalók](#) [Programok](#) [Szálláshelyek](#) [Menetrend](#)

Befektetőknek

[Fejlesztési stratégia](#) [Infrastruktúra](#) [Munkaerőpiac](#) [Építési szabályzat](#)

Önkormányzati cégek

[IH Rendezvényközpont](#) [Belvárosi Mozi](#) [Szegedi Partfürdő D2](#) [Szegedi Közlekedési Kft.](#) [Szegedi Környezetgazdálkodási Nkft.](#) [Szeged Tourinform](#)
[IKV RITEK Zrt.](#) [Szegedi Víziközmű Működtető és Fejlesztő Zrt.](#) [Szegedi Városkép- és Piac Kft.](#) [Szeged Pólus](#) [Szegedi Sport és Fürdők](#) [Szegedi Vadaspark](#)

• [Archívum](#)

- [Kezdőlap](#)
- [Hírek](#)
- [Szegeden](#)

- Halász Előd: professzor-fenegyereke volt a szegedi egyetemnek

Megosztás 31 [Szegeden](#) 2020. október 11. 15:00

Halász Előd: professzor-fenegyereke volt a szegedi egyetemnek

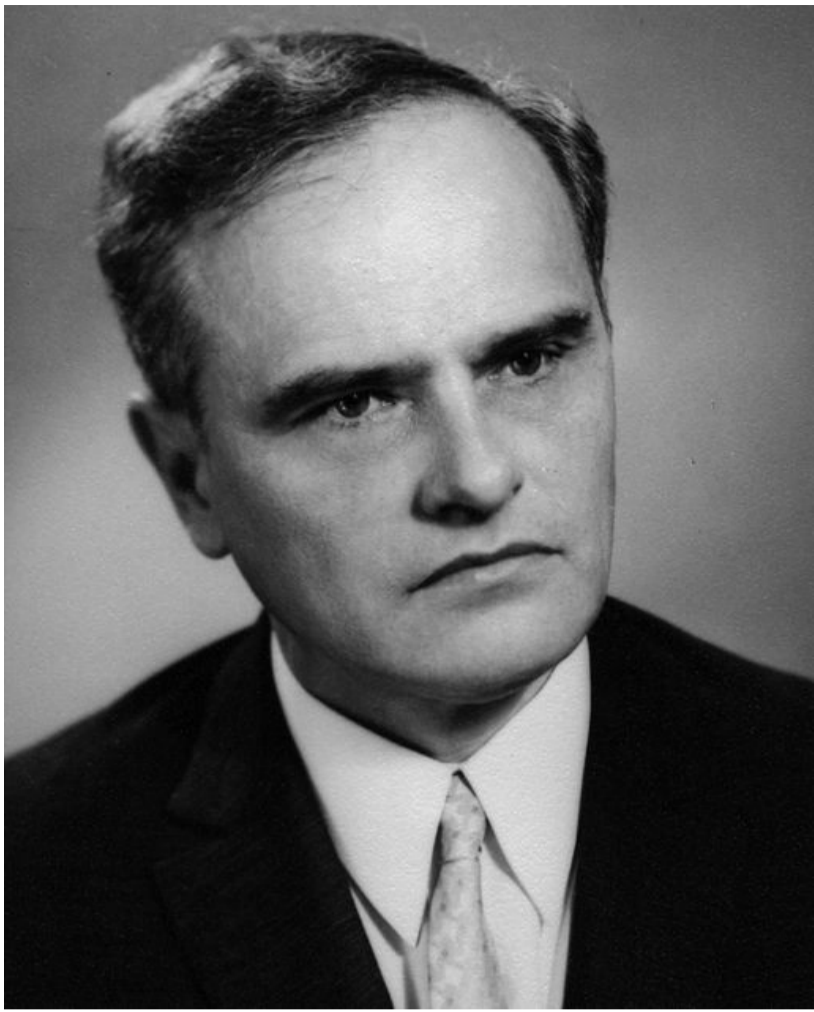
Kevés formabontóbb, szabálytalanabb és egyben nagyszerűbb alakja volt a szegedi egyetemnek, mint éppen a száz éve született Halász Előd, akinek neve és tevékenysége összeforrott a várossal, a bölcsészkarral és a német tanszékkel. Pedig nem itt született, budapesti volt, de ízig-vérig szegedi lett.

Halász Előd nevét szinte mindenki ismeri, aki valaha idegen nyelvet tanult, mert 1952-ben ő szerkesztette meg azt a nagy német–magyar szótárt, amelyet javított kiadásában a mai napig valamennyi németül tanuló használ. Ez a szótár ugyanúgy fogalom, mint az Országh László-féle angol–magyar vagy az Eckhardt Sándor szerkesztette francia–magyar szótár.

A szótárkészítésről, és annak használatáról ironikusan beszélt, ahogy szinte mindenről. Szerinte szótárból még senki nem tanult meg egyetlen nyelvet sem. Azok pedig, akik jól beszélnek egy nyelvet, nem használnak szótárt – vélekedett. Az őt ismerők ennek kapcsán is felhívták a figyelmet, hogy Halász Előd mindig gondosan vigyázott arra, ne lehessen tudni: komolyan beszél vagy sem.

Pedig Halász Előd mindennek indult, de nyelvésznek a legkevésbé. Arra sokáig végképp nem gondolhatott az irodalomkutató, hogy lexikonszerkesztő lesz belőle. Mindennek magyarázatát abban a korban kell keresnünk, amelyben elkezdte oktatói pályafutását.

Az általános és a középiskolát a Reichsdeutsche Schulében végezte. Ez a budapesti német kolónia elemi és reáliskolája volt. Halász szerint apja ide büntetésből íratta be. Akárhogyan is: nem akármilyen életpálya kerekedett ki ebből.

Halász Előd (1920. október 9.–1997. június 28.)

1938–1942 között elvégezte a Pázmány Péter Tudományegyetem magyar–német szakát. Huszonöt éves volt, amikor középiskolai tanár lett, de már az 1945/1946-os tanévben a szegedi egyetemen germán filológiát és angol nyelv- és irodalmat tanított, majdnem négy évtizeden át a továbbiakban Szegeden oktatott.

Három évvel később, 28 éves, hihetetlenül korán, egyetemi tanárnak, professzornak nevezték ki. Halász Előd visszaemlékezéseiben elmondta, hogy a helyi egyetem oktatói nagyjából harminc évvel voltak nála idősebbek.

Annus József, a Tiszatáj egykori főszerkesztője egy 2002-ben megjelent írásban így emlékezett meg Halász Előd szegedi munkakezdésére:

„Amikor 1945-ben itteni működését ifjú lendülettel megkezdte, bárki hallgatónak vélhette, amint ruganyos léptekkel végigsietett a széles folyosón. Annak is nézte az a harcsabajusú hadiériettségis (frontot és fogságot járt) kolléga, aki vizsgára várakozva belébotlott:

– A proftól jössz?

– Mondhatni... – bólintott Halász Előd.

– És – állt eléje újra a reszkető hadfi. – Mondd, milyen hangulatban van az öreg?

– Tudja fene, olyan közepes...

– Közepes... de jó is lenne az nekem, jegyben!

– Meglesz az, meglesz... – sietett tovább a kihajtott inggallérú fiatalember.

Elképzelhető a túlkoros vizsgázó döbbeneté, amikor a szobába lépve a hatalmas asztal mögött megpillantotta a professzort. Azt az ifjút, akivel korábban a folyosón összefutott.

– Közepes megfelel!? – kezdte Előd, amint az elképedés után magához tért hallgató néhány kérdésére úgy-ahogy válaszolt. – Mondtam, hogy meglesz...”

A kor azonban alaposan közbeszólt munkájába. Az egyetemi idillnek egy 1950-ben hozott kormányrendelet vetett véget, amely megszüntette valamennyi élő idegen nyelv oktatását a hazai egyetemeken, az orosz kivételével. A lényegében munka nélkül maradt Halász Előd ekkor és ezért került néhány évre Budapestre a Világirodalmi Intézetbe. Menedék volt mások mellett az állás nélkül maradt germanistának.

Az Akadémiai kiadó ekkor kérte fel, hogy készítse el a kétkötetes német–magyar szótárát. Rohammunka vette kezdetét, mert Sztálin 73. születésnapjára, 1952-re el kellett készülnie a szótárnak. Elkészült, de ennek ára volt. Pontatlan, hibás és hiányos lett, így Halásznak az elkövetkező években és évtizedekben folyamatosan korrigálnia és kiegészíteni kellett a szótárát. Mellette természetesen elkészült a magyar–német szótár is.

Voltaképpen szerencséje is volt a szótárkészítéssel és -szerkesztéssel Halásznak. Ideológiailag semleges munka volt, és ezzel támadhatatlan egy olyan korban, amikor a humántudományokat alávetették a politikai érdekeinek és szándékainak. A Világirodalmi Intézetben 1956-ig dolgozott.

Még a forradalom kitörése előtt visszaállították az egyetemeken az idegen nyelvi tanszékeket, így 1956 újra Szegeden találta a professzort, aki nem rejtegette politikai rokonszenvét a forradalom napjaiban. Beválasztották az egyetem forradalmi bizottságába, de a bukás után Halász Elődnek haja szála sem görbült.

Tanszékvezetője lett a Germán Nyelvek és Irodalmak Intézetnek. Egyetemi pozícióinak szilárdságát mutatta, hogy 1956/57-ben a Bölcsészettudományi Kar dékán-helyettese volt, majd két egymást követő ciklusban a kar dékánja (1957–1960, 1965–1969) volt.

1966-ban (fotó: Egyetemi Képgyűjtemény)

Julesz Miklós, Budó Ágoston, Grasselly Gyula dékán, Halász Előd dékán, az egyetem vezetői

Ezt követően a tudomány felé fordult, a szótárszerkesztés után visszatért az irodalomkutatáshoz, és az 1950-es évek végén és az 1960-as években Thomas Mann regényeinek elemzésével foglalkozott. A Varázshegyről írta és védte meg kandidátusi fokozatát 1963-ban. Levelezésben állt Thomas Mann özvegyével, Katia Mann-nal, akinek Megíratlan emlékeim című memoárját (németül 1974-ben jelent meg) utóbb magyarul is kiadták.

Kevésbé köztudott, hogy az irányítása mellett indult el a szegedi egyetem bölcsészkarán az angol szak, amely sokáig a Germán Nyelvek és Irodalmak Intézetén belül működött. A megnövekedett hallgatói létszám miatt 1970-ben vált ketté az intézet, és jött létre a Német Nyelvi és Irodalmi, valamint Angol Nyelvi és Irodalmi Tanszék.

Igen jellemző történetet örökített meg visszaemlékezésében a szegedi professzorról Simoncsics Péter A bolsevik szorosan követi a bolondot avagy a szárnyaló szellem Zsdanovék Prokrasztész-ágyában című írásában:

„Az ötvenes évek elején ő volt a szegedi egyetemi futballcsapat, az NB I-es Haladás elnöke. Éppen ezért egy időben »Haladás« Elődként is emlegették Szegeden. Ez is menekülés volt persze, de ezenkívül valami más is, a szellem csúfolódása, fityiszmutatása a világnak: »Cirkusz kell nektek? Nesztek, itt van! Ennek legalább szabályai vannak!« Bohóctréfa volt, amivel megőrizhette szellemi fölényét és integritását, s ez egyáltalán nem nevezhető semmiségnek az adott történelmi kontextusban. Ez az ironikus viselkedés tette őt hiteles személyiséggé az egyetemi ifjúság szemében, és szinte érinthetatlenné a hatalom számára. A paradoxon magyarázata a futball akkor mindent (olykor még a politikai vonalat is) elsöprő népszerűségében található.”

Állandó vendége volt Szeged akkoriban legnépszerűbb kocsmájának, a Béke Tanszéknek. Nem egy alkalommal a tanszéki értekezleteket is ott tartotta beosztottjainak, és sokszor ült a filozófus Suki Béla asztalánál, akit Halással ellentétben meghurcoltak 1956-os magatartása miatt, noha valójában semmi törvénybe ütközött nem tett. Suki Béláról nemrég írtunk, annak kapcsán, hogy [a Tiszavirág étteremben felavatták emléktábláját](#).

A Szentháromság utcán található egykori lakhelyén – itt ma emléktábla található – a házmester egyszer szóvá tette, hogy a Halász Előd rajongva szeretett kutyája, a kis puli olykor ugat. Ezt a történetet szintén Annus József örökítette meg:

Szentháromság utca 4. – itt lakott a szótárkészítő professzor (a szerző felvételei)

„A professzor is örömmel bibelődött a kutyával, s olyan büszkeséggel beszélt róla, ahogyan gyermekéről is ritkán szokott az ember. Megvédte akkor is, amikor a házmester – a lakók képviselőjeként – egy alkalommal körülményesen és nagyon tisztelettudóan megállította Elődöt a lépcsőházban:

– Khmm..., elnézést kérek, professzor úr... Nem az én véleményem, de mondják...

– Mit mondanak?

– Hát azt mondják, kérem szépen, professzor úr, hogy egy kis baj van a Pollyval.

(Ilyen előkelő nevet kapott a városi lakásban a puszták díszje, az egyszerű terelőpuli.)

– Milyen baj lenne?

– Hát kérem szépen, hogy ugat...

– Ugat. Ez tagadhatatlan. De nem gondolja, hogy a kutyától egészen természetes? Nézze, ha beszélni tudna, régen tanszéke lenne a bölcsészkaron...”

Ennek ismeretében nem meglepő, hogy a kutyas sokszor elkísérte az egyetemre gazdáját, és egykori hallgatói úgy emlékeztek vissza erre, hogy a sziporkázóan szellemes Halász Előd-féle előadásokat a négy lábú végigaludta az Auditórium Maximum emelvényén.

Nyugdíjazásig, 1984-ig vezette a Német Nyelvi és Irodalmi Tanszékét, ezt követően az ELTE BTK Összehasonlító és Világirodalmi Tanszékére távozott, ahol 1990-ig, nyugdíjazásáig, tudományos tanácsadói beosztásban dolgozott. Hét évvel később 1997-ben hunyt el, hetvenhét évesen. Szinte felsorolhatatlan számú tudományos testületnek volt a tagja, ám az Akadémia próbálkozása ellenére nem fogadta tagjai közé.

A most száz éve született szegedi germanistáról Kovács Sándor Iván Halász Előd és a Béke Tanszék című írásában ez olvasható:

„Ama ötvenes-hatvanas évek szegedi 'professor-fenegyereke' kétségkívül a nagy tudású és nagy tekintélyű Halász Előd volt. A legelképezhetőbb történetek keringtek s keringenek róla; aki csak ismerte, annak biztosan van néhány mehökkentő Halász-sztorija. Magam láttam, hogy jókedvében vidáman rollerezett az Egyetemi Könyvtár vaspolcos raktártermeiben; hallottam, hogy olyan merész kijelentéssel nyitott meg egy tanszéki értekezletet, amit a jegyzőkönyv-vezetésből debütáló titkárnő leírt ugyan, de utána mindjárt el is ájult; tanúsíthatom, hogy sajátos módon vette fel honoráriumait. A Halász-extravaganciák a provincializmus és a sematizáló politikai és tudományos divatok elleni tiltakozás jelei voltak.”

Az október 9-én száz éve született szegedi germanista maradandó nyomot hagyott a városban és az egyetemen.

Bod Péter

Írásunk sok elemében támaszkodott az SZTE Klebelsberg Könyvár Képtár és Médiatéka [100 éve született Halász Előd című összeállítására](#).

Nyitóképünk a Német Szövetségi Köztársaság könyvkiállításának megnyitóján készült Halász Elődről. [Forrás: Egyetemi Képgyűjtemény](#)

* * *

Szeged.hu – Minden, ami Szeged! [Tartson velünk a Facebookon is!](#)

Cimkék: [évforduló](#) [Szegedi Tudományegyetem](#) [SZTE](#)

A rovat további hírei

[Akkor ma esik – majdnem egész nap](#)

[Város épült a semmiből – Lechner Lajos Szeged újjáépítésekor számot vetett a modern nagyváros kialakulásának minden követelményével](#)

[Családi események: születések, házasságkötések 2020. október 3-áig](#)

- [Szegeden](#)
- [Művház](#)
- [Színes](#)

[Szegeden](#)

[Csendes, felhős, de egyáltalán nem szomorú vasárnap](#)

